

Náttúruverndarsamtök Suðvesturlands
Austurgötu 29b
220 Hafnarfjörður
Kt. 501111-1630
nsve@nsve.is

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
101 Reykjavík
nefnasvid@althingi.is

Hafnarfjörður 19. febrúar, 2021

Efni: Umsögn Náttúruverndarsamtaka Suðvesturlands við frumvarp til laga um framkvæmdarleyfi fyrir Suðurnesjalínu 2, 353. mál.

Náttúruverndarsamtök Suðvesturlands (NSVE) gera alvarlegar athugasemdir við frumvarp til laga um framkvæmdarleyfi fyrir Suðurnesjalínu 2, 353. mál. Auk þess að með frumvarpinu sé ætlun að taka fram fyrir lögbundna ákvarðanatöku sveitarfélaga samkvæmt skipulagslögum nr. 123/2010 og ákvæði laga um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000, er frumvarpið alvarlegt brot á Árórsarsamningnum sem tryggir aðkomu almennings að ákvarðanatökum er varða umhverfið, fullgiltum af Íslands hálfu í október 2011.

Framkvæmdarleyfi það sem frumvarpinu er ætlað að lögfesta, fyrir 220 kV loftlínu, er í andstöðu við álit Skipulagsstofnunar frá 22. apríl 2020 þar sem stofnunin mælir með því að leggja jarðstreng alla línuleiðina og þá sérstaklega valkost B meðfram Reykjanesbraut. Það er mat Skipulagsstofnunar að aðalvalkostur framkvæmdaraðila, lagning loftlínu samkvæmt valkosti C, hafi mest neikvæð áhrif allra skoðaðra valkosta.

Í áliti Skipulagsstofnunar, bls. 21 segir orðrétt:

„Í ljósi framangreinds telur Skipulagsstofnun umhverfismat Suðurnesjalínu 2 sýna fram á að lagning línunnar sem jarðstrengs sé best til þess fallin að draga eins og kostur er úr neikvæðum áhrifum framkvæmdarinnar, sbr. markmiðsákvæði laga um mat á umhverfisáhrifum, og þá sé æskilegasti kosturinn valkostur B meðfram Reykjanesbraut.“

Í greinargerð með frumvarpinu eru eftirfarandi rangfærslur:

1. Mati á umhverfisáhrifum framkvæmdarinnar, Suðurnesjalínu 2, lauk með áliti Skipulagsstofnunar 22. apríl 2020. Landsnet lét hjá líða í á 8. mánuði eða til 11. desember 2020 að senda sveitarfélögunum á línuleiðinni umsókn um framkvæmdarleyfi. Tafir á framkvæmdarleyfisveitingum eru því á engan hátt óútskýrðar heldur stafa af seinagangi flutningsfyrirtækisins, Landsnets hf.

2. Vitnað er til dóma sem felldu fyrri leyfi úr gildi vegna ágalla í matsskýrslu Suðvesturlína frá 2009 þar sem ekki var fjallað nægjanlega um jarðstrengsvalkosti í mati á umhverfisáhrifum, þar sem segir: „Úr þeim ágalla hefur nú verið bætt og niðurstaðan er sú að aðalvalkostur sé heppilegastur með tilliti til kostnaðar og náttúruvárhættu á svæðinu.“

Þessi fullyrðing er röng, enda segir í álitni Skipulagsstofnunar á bls. 21:

„Í þingsályktun nr. 11/144 um stefnu stjórnvalda um lagningu raflína eru sett fram viðmið sem réttlæti að dýrari kostur sé valinn og línur í flutningskerfi raforku lagðar í jarðstreng í heild eða hluta. Þessi viðmið eru að línuleið sé við flugvöll eða innan þéttbýlis, friðlands eða þjóðgarðs. Þótt þessi skilyrði eigi í dag strangt til tekið ekki við á framkvæmdasvæði Suðurnesjalínu 2 nema að takmörkuðu leyti, eru þetta þó allt atriði sem Skipulagsstofnun telur að vegi þungt við ákvörðun um legu og útfærslu Suðurnesjalínu 2. Raflínan er fyrirhuguð í næsta nágrennis þéttbýlis í Hafnarfirði og vaxandi þéttbýlis í Vogum. Hún er fyrirhuguð um svæði þar sem stjórnvöld hafa til athugunar að byggja upp nýjan flugvöll. Og hún fer um svæði sem nýtur verndar vegna náttúrufars, þótt ekki sé um formlega skilgreiningu svæðisins sem friðlands eða þjóðgarðs að ræða.“

Skipulagsstofnun tekur undir með Landsneti að mikilvægt er að nálgast heildstætt ákvarðanir um það hvar nýta eigi svigrúm fyrir lagningu jarðstrengja. Á þessu stigi liggja hinsvegar engin önnur ákveðin áform fyrir um lagningu raflína sem hægt er taka mið af við ákvörðun um Suðurnesjalínu 2. Þá telur stofnunin að taka þurfi tillit til þess að stjórnvöld hafa til athugunar að byggja flugvöll í Hvassahrauni. Það gefur augaleið að halda þarf svigrúmi til að leggja Suðurnesjalínur 1 og 2 í jörð á og nærri flugvallarsvæðinu, komi til uppbyggingar hans. Þeim hluta „jarðstrengjakvótans“ verður því að mati stofnunarinnar ekki ráðstafað annarsstaðar, fyrr en þá að niðurstaða er fengin um að fallið sé frá flugvallaráformum í Hvassahrauni.

Í ljósi framangreinds telur Skipulagsstofnun umhverfismat Suðurnesjalínu 2 sýna fram á að lagning línunnar sem jarðstrengs sé best til þess fallin að draga eins og kostur er úr neikvæðum áhrifum framkvæmdarinnar, sbr. markmiðsákvæði laga um mat á umhverfisáhrifum, og þá sé æskilegasti kosturinn valkostur B meðfram Reykjanesbraut.“

Um náttúruvá segir í álitni Skipulagsstofnunar á bls. 18.

„Jarðhræringar undanfarna mánuði á Reykjanesi eru áminning um að svæðið er virkt og þar getur verið að vænta jarðskjálfta og eldsumbrota. Þá hefur fárviðrið sem gekk yfir landið í desember sl. og önnur illviðri í vetur minnt á það veðurálag sem raforkuflutningsinnviðir þurfa að standast. Til marks um það hefur Landsnet, það sem af er af þessu ári, ítrekað gefið út viðvaranir vegna ýmiskonar yfirvofandi veðurálags, seltu, ísingar og hættu á niðurslætti eldinga og hafa einhverjar þessara viðvarana átt við suðvesturhornið, en margar við aðra landshluta.“

Skipulagsstofnun gerir ekki athugasemd við ályktanir í matsskýrslu Landsnets um áhrif náttúruvárs á Suðurnesjalínu 2, en telur þó að það sem þar kemur fram mæli fremur

með lagningu jarðstrengs en loftlínu og *mæli fremur með jarðstreng samkvæmt valkosti B, sem liggur utan sprungusveims Reykjaneskerfisins, heldur en legu samhliða þeirri raflínu sem fyrir er og liggur yfir sprungusveimnum.*“ (Leturbr. ritara)

3. Vitnað er til skýrslu Hjartar Jóhannessonar: Jarðstrengir í flutningskerfi raforku, þar sem segir: „Þá liggur fyrir að möguleikar til lagningar jarðstrengja á svæðinu eru að einhverju leyti takmarkaðir, sbr. skýrsluna Jarðstrengir í flutningskerfi raforku eftir Hjört Jóhannsson. Líklegt er að jarðstrengsmöguleikar nýtist betur í öðrum hlutum flutningskerfisins á svæðum sem falla undir viðmið í stefnu um lagningu raflína. Frekari dráttur á framkvæmdum er því óviðunandi þegar um svo mikilvæga framkvæmd er að ræða.“

Rétt er að benda á að í tilvitnaðri skýrslu Hjartar Jóhannessonar voru jarðstrengjalagnir á öllu Suðvesturland, allt frá Þjórsá, undanskildir skoðun.

Á bls. 26 í skýrslunni segir:

„Til að afmarka umfang greininganna, voru aðeins línur utan sterkasta hluta kerfisins teknar með (hluti flutningskerfisins frá Þjórsársvæði til og með suðvesturhorninu er ekki tekinn með).“

Umrædd skýrsla á því ekki við Suðvesturlínu 2 enda hefur margoft í gögnum Landsnets komið fram að hægt er að leggja u.þ.b. 100 km af jarðstrengjum á Suðvesturlandi ólíkt öðrum svæðum landsins vegna meiri styrkleika kerfisins.

Skýrslu Hjartar Jóhannessonar: Jarðstrengir í flutningskerfi raforku má finna á slóðanum: <https://www.landsnet.is/um-okkur/utgafa-og-samskipti/frettir/stok-frett/2019/12/16/Ny-skyrsla-stadfestir-miklar-takmarkanir-jardstrengs-moguleika/>

4. Vegna umfjöllunar um jarðhræringar og eldsumbrot er rétta að benda á fréttáflutning frá 3. mars s.l. varðandi hættu á skemmdum á Suðurnesjalínu 1 ef til eldgoss og hraunrennslis kæmi. Í frétt á Vísi: <https://www.visir.is/g/20212080429d/skoda-leidir-til-ad-verja-sudurnesjalinu-fyrir-mogulegu-eldgosi> er eftirfarandi haft eftir upplýsingafulltrúa Landsnets:

„Við erum að skoða til dæmis möguleikann á að verja undirstöðurnar á möstrunum; að styrkja þær með einhverjum hætti og svo er líka alveg í myndinni að kæla hraunið og beina þá hraunrennslinu frá línunni.“

Þá er einnig sá möguleiki fyrir hendi að beita varaafli.

„Ef það myndi gerast að Suðurnesjalínan myndi fara út fyrirvaralaust þá höfum við þann möguleika á að geta rekið kerfið í eyjarekstri sem þýðir að virkjanirnar á svæðinu; Reykjanesvirkjun og Svartsengi gætu séð svæðinu fyrir rafmagni. Síðan erum við líka að færa til færanlegt varaafli annars staðar af landinu. Við erum að færa það nær Reykjanesinu svo við gætum brugðist við ef til rafmagnsleysis kæmi.“

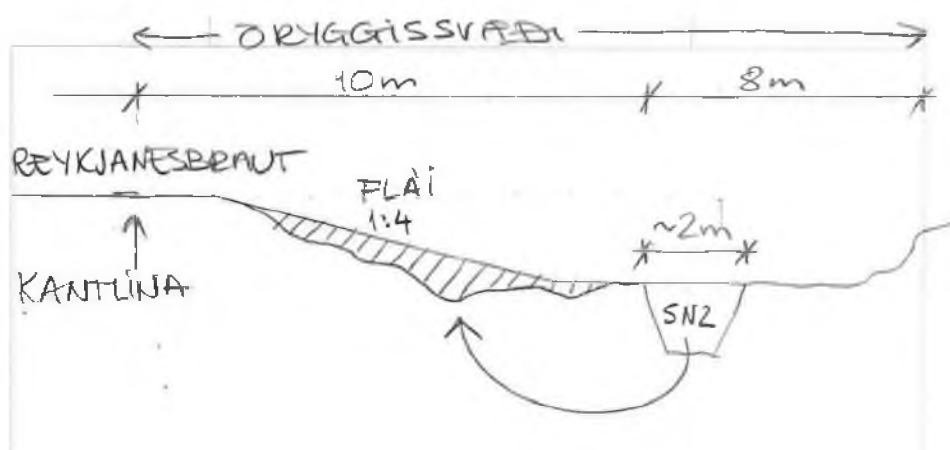
Á ofangreindu er ljóst að Suðurnesjalína 2 sem loftlína samsíða Suðurnesjalínu 1 getur ekki verið besti valkosturinn með tilliti til öryggissjónarmiða. Jarðstrengur utan sprungusveima hlýtur að vera betur til þess fallinn að auka öryggi enda stafa ekki sama hættu að tveimur ólíkum valkostum á tveimur ólíkum stöðum.

Þó gríðarlegir jarðskjálftar hafi verið undanfarið á svæðinu hafa engar skemmdir orðið á jarðstrengjum, vatnslögnum, loftlínunum eða öðrum innviðum HS-Veitna á svæðinu. Ekki eru líkur á að jarðstrengur utan sprungusveima verði fyrir áföllum af jarðskjálftum frekar en umrædd mannvirki, enda tæknilega hægt að auka sveigjanleika strengsins með slökun (hlykk) við samtengingar í tengiboxum.

Frumvarp það sem hér er til umfjöllunar lögbindur framkvæmdarleyfi fyrir loftlínu yfir svæði sem nýtur verndar samkvæmt lögum 61. gr. náttúruverndarlaga nr. 60/2013. Í 1. mgr. og 2. mgr. ákvæðisins eru talin upp vistkerfi sem njóta skulu sérstakrar verndar í samræmi við markmið 2. gr. laganna. Þá segir m.a. í 3. mgr. 61. gr.: „Forðast ber að raska vistkerfum og jarðminjum sem taldar eru upp í 1. og 2. mgr. nema brýna nauðsyn beri til.“

Það er ljóst að það eru aðrar leiðir færar en sá valkostur sem hér stendur til að lögbinda. Þ.m.t. jarðstrengjakostur með Reykjanesbraut sem Skipulagsstofnun hefur mælt með og liggur á þegar röskuðu svæði brautarinnar.

Í kynningu Ernu Hreinsdóttur, forstöðumanns skipulagsdeildar Vegagerðarinnar á fundi verkefnaráðs Suðurnesjalínu 2 28. jan. 2020, kom fram að Vegagerðin heimili jarðstreng 10 metra frá kantlínu Reykjanesbrautar ef við frágang væri vegflái brautarinnar lagfærður. Hann uppfyllir eins og er ekki skilyrði um 1:4 halla - öryggisstaðla. Þannig mætti leggja Suðurnesjalínu 2 á þegar röskuðu svæði Reykjanesbrautar og auka öryggi vegfarenda um leið. Sá ávinningur um samnýtingu framkvæmda hlýtur að teljast til kostnaðarlækkunar við jarðstrengslögnina.

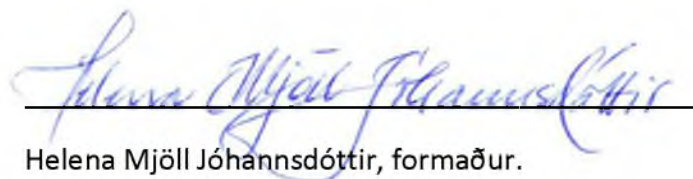
Mynd úr glærusýningu Ernu Hreinsdóttur bls. 13, frá fundi verkefnaráðs SN2, 28. jan. 2020
<https://www.landsnet.is/library/Skrar/2020-jan-Kynninga%20Vegagerðin%20-%20Erna%20Hreinsdóttir%20pdf.pdf>

Náttúruverndarsamtök Suðvesturlands, skora á flutningsmenn frumvarps um framkvæmdarleyfi fyrir Suðurnesjalínu 2, 353. mál, að draga frumvarpið til baka.

Verði frumvarpið að lögum er tekið fram fyrir eðlilegt ferli samkvæmt skipulagslögum nr. 123/2010, lögum um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000, brotið gegn náttúruverndarlögum nr. 60/2013, Árórsamningnum og EES reglum.

Virðingarfyllst,

f. h. Náttúruverndarsamtaka Suðvesturlands,

Helena Mjöll Jóhannsdóttir, formaður.